INFORMACJA, al. Niepodległości 34, 61-714 Poznań, hol główny, tel.: 61 626 66 66; fax 61 626 67 44, e-mail: kancelaria@umww.pl

Dobiegło końca wdrażanie WRPO 2014-2020

– Dzisiaj Wielkopolska zamknęła jeden z ważniejszych programów unijnych ostatnich lat – mówił Marszałek Marek Woźniak na ostatnim posiedzeniu Komitetu Monitorującego Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2014-2020 (WRPO 2014-2020). Gdzie trafiły europejskie miliony? Okazuje się, że nie tylko na drogi i szpitale! Dotacje zasiliły także lokalne firmy, edukację i cele społeczne.

Przez ostatnie lata uwaga opinii publicznej koncentruje się na konkursach i efektach programu Fundusze Europejskie dla Wielkopolski 2021-2027. Tymczasem równolegle toczyły się pracę związane z „wygaszaniem starego" programu regionalnego – Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014-2020. Ostatnie konkursy odbyły się jeszcze w 2023 roku. Następnie był czas na wszelkie rozliczenia i analizy. Te finalnie zakończyły się sprawozdaniem końcowym, które zostało dzisiaj zatwierdzone przez Komitet Monitorujący WRPO 2014-2020. Wprawdzie dokument musi jeszcze zaakceptować Komisja Europejska, to już teraz warto podsumować zakończony okres programowania.

– To był bardzo dobry program, mnóstwo ciekawych projektów. Podziękowania należą się naszym beneficjentom za merytoryczną współpracę, partnerom samorządowym, rządowym, gospodarczym czy stronie społecznej. Cieszy również niezwykle kompetentny i stabilny zespół, który był odpowiedzialny za wdrażanie programu regionalnego – mówi Marszałek Marek Woźniak, Przewodniczący Komitetu Monitorującego WRPO 2014-2020. W wydarzeniu uczestniczył także Wicemarszałek Wojciech Jankowiak odpowiedzialny za Europejski Fundusz Społeczny.

Pieniądze a potrzeby

Zrealizowano 3 843 projektów o łącznej wartości 4,1 mld euro, z czego 2,6 mld euro pochodziło ze środków UE. Największe kwoty dotacji przeznaczono na transport (443 mln euro), przedsiębiorczość (401 mln euro), czystą energię (398 mln euro), a także infrastrukturę dla kapitału ludzkiego (382 mln euro). Równie ważne były kwestie społeczne: aktywizacja zawodowa (259 mln euro) i włączenie społeczne (228 mln euro) czy edukacja (149 mln euro).

– Twarde dane robią wrażenie. To były dobrze zainwestowane pieniądze. Potrzeby Wielkopolan były jednak znacznie większe – zwraca uwagę Marszałek Marek Woźniak. Potwierdzają to wyliczenia. Wkład UE w złożonych wnioskach o dofinansowanie był znacząco wyższy w stosunku do posiadanej alokacji. Zdarzały się nabory, w których wnioskowane kwoty dotacji był wielokrotnie wyższe od posiadanego budżetu. – Niekwestionowany jest rozwój regionu, jaki dokonał się za sprawą unijnego wsparcia, ale trzeba jasno podkreślać, że wciąż skala potrzeb jest duża. Kolejne fundusze europejskie są nam potrzebne – dodaje Marszałek.

Lokalnie i kompleksowo

To była już druga perspektywa UE w pełni zarządzana z poziomu regionalnego, pierwszą był unijny budżet z lat 2007-2013. Nie zabrakło zatem nowych rozwiązań. Przede wszystkim program regionalny był wielofunduszowy, tzn. zasilany pieniędzmi z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Europejskiego Funduszu Społecznego. Oznaczało to, że oprócz twardych inwestycji (np. drogowych czy infrastrukturalnych), do których byliśmy przyzwyczajeni w perspektywie 2007-2013, były też realizowane projekty społeczne.

Mocno akcentowany był wymiar lokalny.

– W perspektywie 2014-2020 jeszcze bardziej zaufaliśmy samorządom, pierwszy raz w historii dedykując

im specjalne koperty finansowe w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT) oraz tworząc w czterech subregionach Obszary Strategicznej Interwencji (OSI) – mówi Grzegorz Potrzebowski, Dyrektor Departamentu Polityki Regionalnej UMWW w Poznaniu.

ZIT-y powstały na terenie aglomeracji poznańskiej i kalisko-ostrowskiej (tworzyły je 43 gminy), do nich dołączyły OSI czterech miast subregionalnych wraz z sąsiadującymi gminami: Piła, Leszno, Konin i Gniezno (łącznie 27 gmin). – Zintegrowane podejście do rozwoju regionalnego zaowocowało realizacją 1745 projektów, z czego zdecydowanie najwięcej (1548) na obszarach wiejskich – wylicza Grzegorz Potrzebowski. Oznacza to, że wskaźnik realizacji programu na obszarach wiejskich został przekroczony, tj. z 27 do 36 proc.

W cieniu wyzwań

Nie można też zapominać o tym, że druga faza wdrażania programu zbiegła się z pandemią koronawirusa, a potem wojną za naszą wschodnią granicą. W pierwszym przypadku UE zdecydowała się uruchomić dodatkowe pieniądze z puli REACT-EU. Był to element pomocy unijnej wynikający z konieczności dalszego wspierania kryzysowych działań naprawczych w kontekście pandemii COVID-19 i jej skutków społecznych. Instrument REACT-EU był częścią NextGenerationEU, który zapewniał dodatkowe finansowanie programów polityki spójności.

Na gruncie regionalnym zmieniono program, dodając nową oś priorytetową dedykowaną pandemii. Najwięcej zyskały szpitale – od specjalistycznych, przez marszałkowskie po powiatowe (zakupiono m. in. karetki, sprzęt medyczny), a potem przedsiębiorcy i samorządy. W przypadku wojny w Ukrainie wprowadzono zapisy do programu umożliwiające wsparcie migrantów zza wschodniej granicy.

Zadania inwestycyjne

Najbardziej wyczekiwaną inwestycją była budowa Wielkopolskiego Centrum Pediatrii w Poznaniu. To inwestycja, na którą czekano ponad 15 lat. Tyle trwało planowanie, a przede wszystkim poszukiwanie finansowania budowy takiej placówki. Od połowy 2022 roku leczy już małych pacjentów. 350 jednoosobowych pokoi, sale operacyjne, zaplecze diagnostyczne, poradnie – łącznie 2 tys. pomieszczeń na siedmiu kondygnacjach. A wszystko w bajkowym wystroju rodem z podwodnego świata. To jeden z najnowocześniejszych szpitali dziecięcych w Europie Środkowo-Wschodniej. Nie powstałby bez ok. 60 mln euro.

Z unijnego wsparcia skorzystało łącznie 89 podmiotów leczniczych. Blisko 163 tys. osób zostało objętych programami zdrowotnymi, a 137 tys. zgłosiło się na badania profilaktyczne.

Najdroższą jednak inwestycją – z finansowaniem unijnym na poziomie 99 mln euro – jest zmodernizowana w 2021 roku linia kolejowa na odcinku Poznań – Piła. Kolej na tej trasie oferuje bezpieczeństwo, wygodę, a przede wszystkim większą szybkość – czas dojazdu skrócił się o 40 minut.

Skala inwestycji kolejowych jest znacznie większa. To 21 zakupionych lub zmodernizowanych pociągów i 111 km wspartych linii kolejowych. Do tego dochodzą punkty utrzymania taboru w Wągrowcu i Zbąszyniu.

Trzeba też wspomnieć o budowie obwodnic w Obornikach Wlkp., Wronkach i Gostyniu i wreszcie o drogach (wojewódzkich i lokalnych). Łącznie to 255 km wspartych odcinków dróg, w tych 76 km dotyczy dróg lokalnych, a warto dodać, że tego typu drogi nie były priorytetem w zakończonej perspektywie.

Fundusze europejskie to również sprawna komunikacja publiczna. Zakupione autobusy niskoemisyjne (223 sztuk), budowa infrastruktury rowerowej (464 km) czy wreszcie 121 węzłów przesiadkowych. To wszystko sprawiło, że mieszkańcy chętnie do pracy lub szkoły podróżują autobusem, pociągiem czy rowerem. Auto zaś zostawiają w domu lub na parkingu przy dworcu kolejowym.

Przedsiębiorczość

Z programu regionalnego korzystali także przedsiębiorcy (7,6 tys.). Blisko połowa wzięła pożyczki z dobrze znanej z perspektywy 2007-2013 inicjatywy JESSICA 2 i JEREMIE 2. Z instrumentu korzystały także samorządy, realizując projekty termomodernizacyjne (76 umów) czy dotyczące rewitalizacji (25 umów).

Inwestowano też wykorzystując dotacje na młode start-upy i innowacje. Przykładem są twórcy stopy bionicznej z firmy ENforce Medical Technologies sp. z o.o. Poznańska spółka bez kompleksów i ze sporą śmiałością porusza się w branży medycznej, w której nowoczesne technologie są szczególnie potrzebne. Zespół inżynierów stworzył z pomocą unijną pierwszą polską bioniczną protezę stopy, dzięki której osoby z niepełnosprawnościami mogą wykonać mały krok w drodze ku aktywności. Nowoczesne rozwiązania technologiczne umożliwiają chód zbliżony do naturalnego. Z rozwiązań spółki ENforce skorzystali np. ukraińscy żołnierze, którym amputowano kończyny w wyniku działań wojennych, ale także mnóstwo pacjentów z naszego kraju.

– Wielkopolska staje się liderem światowym jeśli chodzi o protetykę – podkreśla Sebastian But, członek zarządu ENforce Medical Technologies sp. z o.o., który także wskazywał, że w naszym regionie co roku tysiąc osób przechodzi amputację.

W ślad za poznańskim start-upem poszło blisko 900 przedsiębiorców, którzy skorzystali z wyspecjalizowanych usług inkubacji otoczenia biznesu oferowanych z puli WRPO 2014-2020.

Jakość życia

Rozwój regionu zaczyna się od dobrej edukacji. Jak jest ona ważna, przekonujemy się, chociażby analizując zagrożenia cyfrowe. W regionie realizowane były projekty „Cyfrowa Szkoła Wielkopolsk@ 2020” oraz „Czas zawodowców BIS – zawodowa Wielkopolska”. Aktualnie są one kontynuowane w programie regionalnym na lata 2021-2027. Powstały też nowoczesne centra kształcenia praktycznego w Tarnowie Podgórnym, Swarzędzu, Pile czy Ostrowie WIkp. Z kolei na terenie Wrzesińskiej Strefy Aktywności Gospodarczej wybudowane zostało Centrum Badań i Nowoczesnych Technologii w Grzymysławicach.

Kto ma wątpliwości, czy w mniejszych miejscowościach można atrakcyjnie spędzać czas poza domem, pozbędzie się ich, gdy odwiedzi kilkanaście zrewitalizowanych miast z puli WRPO 2014-2020. Jednym z najbardziej okazałych przykładów jest Wieleń. Mały samorząd na północy Wielkopolski zrealizował duży projekt rewitalizacyjny, który tchnął życie w opustoszałe i nieco zapomniane miejsca.

– Żeby rewitalizacja miała sens, trzeba mieć na nią dobry pomysł. Czasem trzeba sięgać po rozwiązania niekonwencjonalne. U nas w Wieleniu zdecydowano się zadziałać z rozmachem i zrewitalizować starą część miasta – mówił Marcin Waśko, Dyrektor Nadnoteckiego Centrum Kultury w Wieleniu, podczas posiedzenia KM.

Cały proces podzielony był na kilka etapów. Rozpoczęto od rynku miejskiego – powstało targowisko z prawdziwego zdarzenia, które służy także do organizacji imprez i rekreacji. Metamorfozę przeszły również nadnoteckie bulwary. Powstały tam m.in. nabrzeża dla łodzi, ścieżka edukacyjna i imponujące ogrody. Zmienił się również stary przystanek PKS, w którym powstał „Przystanek Edukacja”. Rewitalizacja objęła także dawną oborę, w której powstała Mediateka. Wszystko to służy mieszkańcom, którzy nie kryją zadowolenia z poczynionych inwestycji. Gmina Wieleń jest także jednym z liderów pozyskiwania środków unijnych w perspektywie 2014-2020.

Dostęp do kultury również poprawia jakość życia mieszkańców. Z puli WRPO 2014-2020 zainwestowano w 97 instytucji kultury i zabytków (także obiekty sakralne). Z pieniędzy UE powstało jedno z najbardziej tajemniczych miejsc na kulturalnej mapie Poznania – Centrum Szyfrów Enigma. Upamiętnia ono absolwentów Uniwersytetu Poznańskiego, którzy złamali szyfry niemieckiej Enigmy. Można ją oczywiście zobaczyć, ale próżno tam szukać gablotek z eksponatami. Przedmioty są na wyciągnięcie ręki, wiedzy dostarczają ekrany dotykowe i audioprzewodnik.

Lepsze powietrze

Inwestowano w ochronę klimatu i czyste powietrze. To chociażby 29 wspartych oczyszczalni ścieków, 24 PSZOK-ów, a także 516 km sieci kanalizacji sanitarnej. Poddano termomodernizacji prawie 700 budynków – głównie użyteczności publicznej. Były też nowości. Bezpośrednio z efektów dotacji korzystali właściciele gospodarstw domowych, którzy zdecydowali się na montaż paneli fotowoltaicznych. A to zasługa tzw. projektów parasolowych realizowanych przez samorządy. To gminy brały na siebie obowiązek rozliczenia dotacji, a panele montowano na dachach domów. Mieszkaniec pokrywał jedynie koszty własnej inwestycji (około 20-30 proc.), resztę dokładała UE.

Nauka i infrastruktura badawczo-rozwojowa to kolejny ważny obszar wsparcia. Zrealizowano blisko 165 projektów B+R. Najbardziej kosmicznym miejscem w Wielkopolsce stała się „Aerosfera. Lotnisko Rzeczy". Na powojskowym lotnisku w Kąkolewie Politechnika Poznańska i Poznańskie Centrum Superkomputerowo-Sieciowe wybudowały zaplecze dydaktyczno-badawcze. To tu w supernowoczesnych laboratoriach są testowane technologie stosowane w lotnictwie i kosmonautyce. Szkolą się także przyszli piloci – studenci kierunku lotnictwo i kosmonautyka Politechniki Poznańskiej.

Społeczne

Mocnym obszarem pomocy była sfera społeczna. Wielkopolska była pionierem w kraju w rozwoju opieki nad seniorami czy osobami doświadczającymi zaburzeń psychicznych za pośrednictwem środowiskowych centrów wsparcia. W podobnej formule (lokalnie), to znaczy w pięciu subregionach powstawały ośrodki wsparcia ekonomii społecznej. Pomagano też osobom z niepełnosprawnościami, wykluczonym społecznie czy bezrobotnym. Na tej liście są również osoby w kryzysie bezdomności. Jednym z przykładów jest Towarzystwo św. Brata Alberta w Pleszewie, które zrealizowało dwa projekty unijne z obszaru aktywnej integracji, o którego założeniach opowiadał Witold Ulatowski, Prezes organizacji.

Wspierano też opiekę żłobkową i przedszkolną, w tym rodziców powracających na rynek pracy. Inwestowano w kapitał ludzki za pośrednictwem bazy usług rozwojowych. Rozwijano szereg programów profilaktycznych – od opieki onkologicznej, przez badania piersi czy przewodu pokarmowego, a skończywszy na retinopatii cukrzycowej, rehabilitacji osób po udarze mózgu czy pacjentów z mózgowym porażeniem dziecięcym.

***

Ostatnie posiedzenie Komitetu Monitorującego WRPO 2014-2020 było też okazją do podziękowań wszystkim osobom zasiadającym w tym gremium. W jego skład wchodzą przedstawiciele środowisk samorządowych, rządowych, pozarządowych, naukowych i przedsiębiorców. Komitet Monitorujący działa jako niezależny organ pełniący funkcje doradczo-opiniodawcze dla IZ. Komitet realizując swoje zadania, zatwierdza m.in.: kryteria wyboru projektów, roczne i końcowe sprawozdania z wdrażania programu, propozycje dotyczące zmian programu.

WRPO
2014-2020
WIELKOPOLSKI REGIONALNY
PROGRAM OPERACYJNY
NA LATA 2014 - 2020
WRPO 2014+
www.wrpo.wielkopolskie.pl
WOJEWÓDZTWO
WIELKOPOLSKIE

Wojciech Jankowiak
Marek Woźniak
Grzegorz Potrzebowski

WIELKOPOLSKI REGIONALNY
PROGRAM OPERACYJNY
NA LATA 2014 - 2020
WRPO 2014+

Dziękujemy za odwiedziny i zapraszamy ponownie